

SĄD NAJWYŻSZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego
Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

Warszawa, dnia 17 kwietnia 2020 r.

BSA II-021-100/20

Pan
Krzysztof Kwiatkowski

Przewodniczący Komisji Ustawodawczej w
Senacie RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 3 kwietnia 2020 r., BPS.DKS.KU.0401.8.2020, działając na podstawie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 825) w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie*.

Z poważaniem

**Uwagi do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie
(druk senacki nr 75)**

Przedłożony do zaopiniowania senacki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie (druk senacki nr 75) zmierza, jak wskazano w jego uzasadnieniu, do realizacji dwóch celów. Po pierwsze, chodzi o wzmocnienie efektywności mechanizmów dyscyplinarnych stosowanych w przypadku notariuszy. W tym zakresie, w projekcie proponuje się dokonanie modyfikacji unormowań dotyczących terminu przedawnienia deliktu dyscyplinarnego oraz instytucji zawieszenia w wykonywaniu obowiązków zawodowych. Dodatkowo zakłada się zmianę regulacji kosztów postępowania dyscyplinarnego. Po drugie, projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa obrotu prawnego z udziałem notariuszy przez wprowadzenie obowiązku rejestrowania obrazu i dźwięku w trakcie czynności notarialnych, a także przez rozszerzenie i doprecyzowanie obowiązków weryfikacyjnych związanych z dokonywaniem przez notariuszy czynności notarialnych.

Odnosząc się do wskazanej powyżej pierwszej grupy zmian normatywnych dotyczących postępowania dyscyplinarnego należy sformułować jedną uwagę w kontekście modyfikacji okresu przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego. Zakłada ona, że w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem 5 lat od daty popełnienia deliktu dyscyplinarnego, przedawnienie następuje z upływem 8 lat od chwili czynu, a nie jak obecnie po upływie owych 5 lat. Należy zauważyć, że w uzasadnieniu do projektu ustawy wskazuje się, iż za takim krokiem przemawiają dwa argumenty. Po pierwsze, termin ten ma zostać skorelowany z przewidzianym w art. 44 § 2 ustawy – Prawo o notariacie mechanizmem nadzoru nad kancelariami notarialnymi zakładającym, że ich wizytacje odbywają się co najmniej raz na 4 lata. Po drugie, wskazuje się, że przewidziany *de lege lata* okres przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego w wielu sprawach nie jest wystarczający do wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie.

Wskazanych powyżej argumentów nie należy bagatelizować. Bez wątpienia istnienie efektywnego systemu wyciągania konsekwencji dyscyplinarnych w stosunku do osób, które wykonują zawód zaufania publicznego i których działania mają doniosły wpływ na sytuację prawną jednostek, jest bardzo istotne. Natomiast jednym z istotnych elementów takiego systemu jest zapewnienie odpowiedniego okresu przedawnienia karalności deliktów dyscyplinarnych. Nadmiernie krótki okres przedawnienia może bowiem w praktyce niweczyć faktyczną możliwość pociągnięcia notariusza do odpowiedzialności dyscyplinarnej, a tym samym podważać zaufanie opinii publicznej do wysokiego standardu etycznego przedstawicieli notariatu. Zarazem jednak nie można tracić z pola widzenia tego, że wprowadzanie zmian normatywnych w zakresie odpowiedzialności o charakterze represyjnym powinno być poprzedzone rzetelną analizą obecnie obowiązującego stanu prawnego, tak aby modyfikacje te były konieczne i proporcjonalne z perspektywy faktycznych potrzeb i realizowanych celów. W związku z powyższym, przed dokonaniem ewentualnych zmian niezbędne byłoby zweryfikowanie, czy wskazany w uzasadnieniu projektu argument odwołujący się do nieefektywności obecnego modelu odpowiedzialności dyscyplinarnej znajduje potwierdzenie w statystykach dotyczących sposobu zakończenia postępowań w tym przedmiocie. Należy także pamiętać, że na kwestię przedawnienia karalności deliktów dyscyplinarnych należy patrzeć kompleksowo i uwzględnić, że najpoważniejsze uchybienia zasadom etyki zawodowej są najczęściej także zachowaniami wyczerpującymi znamiona typów czynów zabronionych stypizowanych w ustawach karnych, co implikuje, że okres przedawnienia w ich wypadku nie może upłynąć wcześniej niż przewiduje to Kodeks karny (art. 52 § 2 ustawy – Prawo o notariacie). Ten zatem przepis skutecznie zabezpiecza możliwość ścigania najpoważniejszych deliktów dyscyplinarnych, bez wprowadzania zmian, jakie proponowane są w opiniowanym projekcie. Nie można też w omawianym kontekście pominąć kontekstu systemowego. Należy więc odnotować, że przewidziany w projekcie nowelizacji ustawy – Prawo o notariacie termin przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego jest dłuższy niż w przypadku analogicznych regulacji odnoszących się do adwokatów czy radców prawnych. W przypadku obu tych grup zawodowych termin ten wynosi co do zasady 3 lata, a w przypadku wszczęcia w tym okresie postępowania dyscyplinarnego ulega on wydłużeniu do 5 lat. Dopiero zatem kompleksowa weryfikacja wskazanych powyżej czynników umożliwi podjęcie racjonalnej decyzji odnoszącej się do proponowanej w projekcie nowelizacji przepisów.

Odnosząc się do pozostałych zmian dotyczących postępowania dyscyplinarnego należy przyjąć, że, uwzględniając specyficzne uwarunkowania nadzoru Ministra Sprawiedliwości oraz organów samorządu zawodowego notariuszy nad wykonywaniem obowiązków zawodowych przez poszczególnych członków tej korporacji zawodowej, możliwe do zaakceptowania są zaproponowane w opiniowanym projekcie modyfikacje proceduralne odnoszące się do rozszerzenia katalogu podmiotów uprawnionych do wnioskowania o zawieszenie notariusza w czynnościach zawodowych. Podobnie należy ocenić rozwiązania przewidujące zmianę rodzaju rozstrzygnięcia w tej materii z uchwały na postanowienie oraz jego natychmiastową wykonalność. Ta ostatnia jest zresztą przewidziana także w odniesieniu do tymczasowego zawieszenia adwokatów czy radców prawnych. Uwag krytycznych nie nasuwają również proponowane modyfikacje regulacji kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Drugim celem zmian normatywnych zawartych w opiniowanym projekcie ustawy jest zwiększenie bezpieczeństwa obrotu prawnego z udziałem notariuszy. Projektodawca przewiduje, że realizacji powyższego celu służyć ma bezwzględny obowiązek rejestrowania obrazu i dźwięku w trakcie czynności notarialnych (dodawany art. 79a) oraz związane z nim obowiązki: pouczenia o utrwalaniu tych czynności (nowelizowany art. 85 § 1) oraz przechowywania nagrań (dodawany art. 90 § 1a). Powyższe rozwiązania niewątpliwie wpłyną na realizację wskazanego przez projektodawcę celu. Warto byłoby jednak rozważyć, czy każdorazowo przy dokonywaniu czynności notarialnych zachodzi konieczność rejestracji jej przebiegu. Jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy obligatoryjne utrwalenie audiowizualne czynności notarialnej ma wzmacniać ochronę jej uczestników i służyć zabezpieczeniu ich interesów w przypadku zaistnienia sporu odnośnie do jej przebiegu. Biorąc to pod uwagę zasadne wydaje się rozważenie, czy w takich okolicznościach nie byłoby celowe przyjęcie, że obowiązek utrwalenia przebiegu czynności notarialnej aktualizuje się wyłącznie wtedy, gdy zażąda tego poinformowany o takiej możliwości jej uczestnik. Trudno bowiem dostrzec, jakiemu celowi miałyby służyć utrwalenie czynności, wtedy gdy nikt nie jest tym zainteresowany. Powyższe zracjonalizowałyby też skalę obciążeń notariuszy związaną z wykonywaniem omawianego obowiązku i przechowywaniem przez okres 10 lat dokonanych zapisów.